

RE-CAP:

**Innebär EU:s nya
jordbrukspolitik
ett skifte mot
klimaträttvisa?**

EU:s jordbrukspolitik är inte rättvis

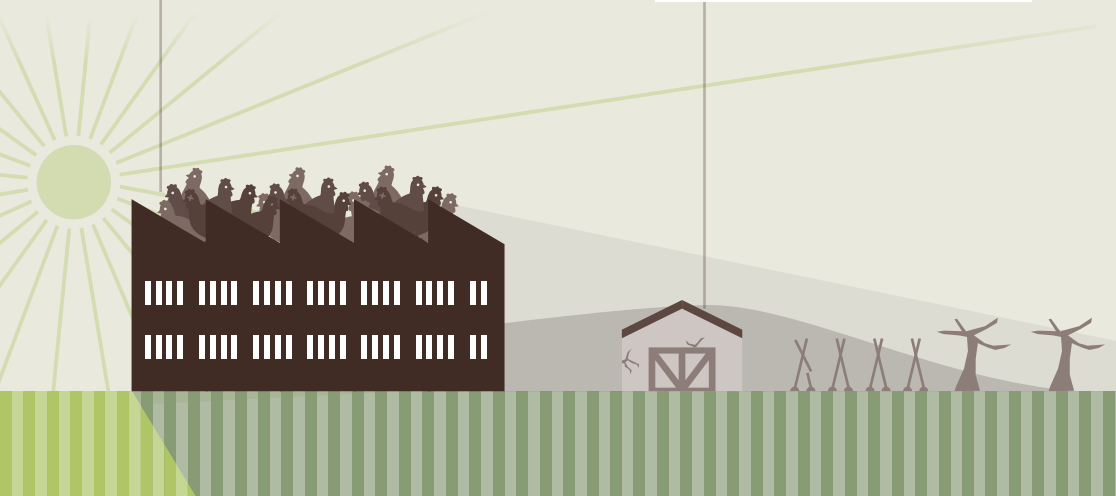
Jordbruket står för

10,3 %

av EU:s
växthusgasutsläpp, till
stor del från storskalig
djurhållning

Mellan 2005 och
2016 minskade antalet
jordbruk som var min-
dre än 50 hektar med

29,4 %

Matproduktion handlar om klimaträttvisa. Men vad innebär det egentligen?

Så här är det. 70 % av all världens mat produceras av småbrukare¹. I årtal har småskaliga hållbara producenter också varit grundstommen i det europeiska jordbruket. De har varit föregångare med sina motståndskraftiga och hållbara odlingsmetoder som har bevisade fördelar för biologisk mångfald, klimat och lokalsamhällen. Jordens vänner Europa (FoEE) och La Via Campesina har sedan länge förespråkade **reformer för en grön och rättvis omställning av jordbruket till stöd för småbrukare, matsuveränitet, nya livsmedelskedjor och agroekologiska metoder.**

Jordbrukare, särskilt i det globala syd, är och kommer i allt högre grad att vara de som drabbas mest av klimatförstörelsen, i synnerhet om 1,5-gradersmålet i Parisavtalet inte uppnås. De befintliga europeiska politiska åtgärderna mot klimatförändringarna är inte förenliga med 1,5-gradersmålet. Med de nuvarande netto noll-målen kan förorenarna fortsätta förorena. Utsläppen minskar inte i proportion till det ansvar Europas har för att ha orsakat klimatnödläget.

Jordbruket i EU måste fortfarande **genomgå omfattande förändringar för att bli mer hållbart och rättvist**. Jordbruket står för 10,3 % av alla EU:s utsläpp av växthusgaser², till stor del på grund av storskalig djurhållning³. Samtidigt som småskalig agroekologisk produktion försörjer befolkningen, förorenar storskaligt jordbruk vår luft, mark och vatten.

Varje år trängs allt fler småbrukare undan av dessa storskaliga jordbruk genom marknadsdominans och prishöjningar. Genomsnittsinkomsten för en europeisk jordbrukare är 50 % lägre än genomsnittsinkomsten för alla sektorer i Europa⁴. Mellan 2005 och 2016 minskade antalet jordbruk som var mindre än 50 hektar med 29,4 %⁵. Så här långt har EU:s jordbrukspolitik inte lyckats vända den negativa trenden.

Småskaligt jordbruk
producerar

70 %
av världens mat

Vi presenterar CAP

Under 2021 slutfördes **arbetet med att reformera EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP), som fastställer hur en tredjedel av EU:s budget ska fördelas**. Genom den nya jordbrukspolitiken kommer nära 270 miljarder euro att fördelas till över 6 miljoner lantbrukare⁶ mellan 2023 och 2027.

Dessa pengar kan fördelas och användas på ett sätt som omfördelar makten i livsmedelskedjorna och skapar en rättvisare jordbrukssektor genom att stödja småbrukare, landsbygdsutveckling och hållbara odlingsmetoder. Eller så kan de bli ett instrument för att fördjupa redan ojämlika förhållanden och finansiera storskaliga förenande verksamheter och företag.

EU:s nio prioriterade områden i nya CAP

Hur ser det då ut? Håller den nya jordbrukspolitiken måttet som ett verktyg för ett hållbart och rättvist jordbrukssystem? Det ska vi titta på här.

Vad går CAP-pengarna till?

Bidragen som betalas ut genom CAP fördelas enligt ett system som bestämmer vem som får vad och med pengarna följer särskilda villkor. Viktigt att veta:

- **Finansieringen från CAP består av två pelare.** Den första pelaren är den största och omfattar 207,5 miljarder euro som fördelas i form av inkomststöd till jordbrukare. De återstående 62,5 miljarderna i den andra pelaren är avsatta för landsbygdsutveckling?
- **Med bidragen från båda pelarna följer vissa villkor**, dvs. lägsta krav som bidragstagarna måste uppfylla för att få pengarna. Till exempel:
 - Minst 25 % av medlemsstaternas budget för inkomststöd ska betalas ut i form av miljöersättningar, så kallade eco-schemes. Dessa är frivilliga åtgärder för att utveckla metoder som är positiva för miljö, klimat eller djurvälstånd.
 - Minst 10 % av medlemsstaternas budget för inkomststöd ska gå till små och medelstora jordbruk.
 - Minst 3 % av budgeten ska gå till unga jordbrukare.

Direktstöd för
jordbrukare

Landsbygdsstöd

207,5 miljarder euro

62,5
miljarder euro

25 % 10 % 3 % unga jordbrukare
eco-schemes småbrukare

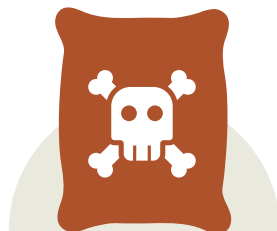
Vem bestämmer i nya CAP?

Europeiska kommissionen lägger fram ett förslag till CAP-reformerna som därefter diskuteras och godkänns i Europaparlamentet, samt av medlemsstaternas jordbruksministrar. Jordbrukspolitiken har reformerats vart sjunde år sedan sextioalet och varje reform kan ta två till tre år.

När reformerna har godkänts är det upp till medlemsstaterna att ta fram en strategisk plan för att redogöra för hur CAP-pengarna ska användas i enlighet med kriterierna i CAP. Planerna ska godkännas av Europeiska Kommissionen under 2022 och **de nya CAP-reglerna träder sedan i kraft från och med 2023.**

Är nya CAP ett verktyg för klimaträttvisa?

Enligt EU skapar den nya jordbrukspolitiken en rättvisare jordbrukssektor och bidrar till klimatåtagandena. Men läser man noga träder en annan bild fram. Genom den nya politiken kan man **fortsätta stödja storskalig jordbruksnäring, hota försörjningen för småbrukare samt behandla rättvisa och hållbarhet som valfria tillägg och inte som en grundläggande del i all framtida odling**. I sin nuvarande form är det osannolikt att nya CAP minskar utsläppen av växthusgaser. Det beror på att:

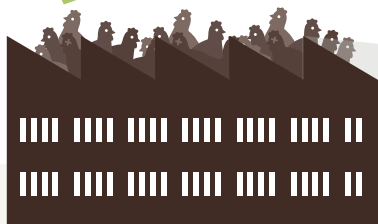

Största delen av pengarna går till storskaligt jordbruk.

Bidraget utbetalas efter storleken på jordbruket. Tidigare har ungefär 30 % av alla pengarna gått till endast 2 % av jordbruken⁸. Det är inte säkert att de begränsade åtgärderna för omfördelning räcker för att lösa problemet. Det innebär att EU än en gång kan betala ut miljarder till storskaligt jordbruk. Tillämpningen av bidragstak för att undvika att stora jordbruk får oproportionerligt stor del av pengarna är också helt valfria.

Åtgärder för klimat och miljö är valfria.

Åtgärder som skulle kunna säkerställa att jordbrukssektorn blir mer rättvis och jämlik är bara valfria alternativ. Lantbrukarna väljer själva om de vill använda eco-schemes eller inte. De villkor som ska göra jordbrukssektorn mer rättvis är frivilliga till och med 2025. Under en tvåårig så kallad läroperiod får medlemsstaterna dessutom lov att lägga mindre pengar på eco-schemes⁹. Det innebär att det saknas något egentligt incitament för jordbrukarna att börja med miljövänliga odlingsmetoder. Småbrukarna vinner också få fördelar för sin sociala och miljövänliga matproduktion.

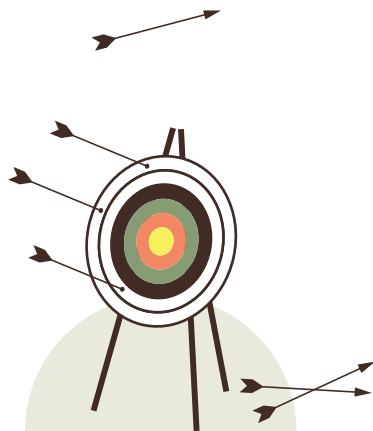
En mängd kryphål.

En fjärdedel av inkomststödet är öronmärkt för så kallade eco-schemes, men kriterierna för dessa är så breda att de riskerar att bli tandlösa. Genom en rad olika kryphål och undantag för medlemsstaterna är det dessutom möjligt att de blir ännu mer urvattnade. På så vis blir det medlemsstaterna som avgör om eco-schemes ska komma till användning eller inte.

Svag kontroll.

Åtgärderna för att se till att de nationella strategiska planerna införs och sanktionera medlemsstater som inte uppfyller villkoren för bidragen är svaga. Detta gör villkoren för klimaträttvisa och social rättvisa ännu mer tandlösa.

Medlemsstaterna gör inte tillräckligt.

I december 2021 var det ingen av de nationella strategiska planerna som innehöll tillräckliga åtgärder för att möta klimatmålen i CAP¹⁰.

Den senaste reformen av CAP kunde ha lagt grunden för socialt och ekonomiskt stöd till småskaligt hållbart jordbruk, miljövänliga odlingsmetoder och ett stabilare, rättvisare och mer motståndskraftigt matsystem. I stället bereder det finstilla i den här hyllade politiken vägen för **fördjupade orättvisor, finansiering av fossil bränsleanvändning, förlust av biologisk mångfald och ytterligare osäkerhet för småbrukarnas försörjning.**

Den här reformen borde ha angripit både klimatkrisen och sociala orättvisor inom jordbruket – den gjorde inget av det.

Vad händer nu?

Nu är det medlemsstaternas ansvar att utforma och införa nationella strategiska planer som går längre än de svaga åtagandena i CAP och att använda den tillgängliga budgeten till åtgärder för rättvis och hållbar utveckling. De kommande åren blir ett vägskäl: antingen går vi mot ännu djupare orättvisor och miljöförstöring eller mot en rättvis och klimatvänlig framtid för ett jordbruk som vi vill ha.

Noter

- 1 ETCC Group (2017). Who will feed us? The Industrial food chain vs the peasant food web. Val David: ETC Group
- 2 8 EEA (2019), Annual European Union greenhouse gas inventory 1990-2017 and Inventory report 2019. I dessa siffror ingår inte koldioxidutsläpp från markanvändning och förändrad markanvändning
- 3 Se till exempel <https://grain.org/e/5639>
- 4 FOEE CAP reaction
- 5 Egen beräkning med data från: Eurostat (2018). Agricultural holdings by agricultural area. Finns på: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en
- 6 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf
- 7 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en
- 8 <http://capreform.eu/more-on-capping-direct-payments-2/>
- 9 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-newcap-environment-fairness_en.pdf
- 10 <https://www.birdlife.org/news/2021/11/17/cap-national-strategic-plans-assessment-nov2021/>

